

GYÓGYSZERÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

Gyógyszerészet 57. 662-664. 2013.

Halványodó arcok. 100 éve született Háznagy András

Erős István

100 évvel ezelőtt született *Háznagy András*, az egykori Gyógynövény- és Drogismereti Intézet (jelenleg Farmakognóziái Intézet) oktatója. Közel 30 éves oktatói pályafutása során, több száz fiatalnak adta át a gyógynövények ismeretét, szeretetét, a Farmakognózia tudományának tiszteletét. Az idő múlásával az Ő arca is egyre halványul, azok a hallgatók, akiket oktatott, már zömmel nyugdíjasok, illetve a nyugdíj küszöbén állnak. E kerek évforduló kapcsán idézzük fel alakját, pályafutásának fontosabb állomásait, oktató-nevelő és tudományos kutató munkájának fontosabb, időálló eredményeit.

Néhány életrajzi adat

1913-ban született, Kiszombor nevű községben, a Hofbauer gyógyszerész család egyetlen élő gyermekeként. Már gyermekkorában egyformán érdekelte édesapja hivatása és a zene, elemi iskolai tanulmányaival egy időben kezdett zenét tanulni. Az elemi iskola után a szegedi Piarista Gimnáziumban folytatta tanulmányait, és kiváló zongoraművész zenepedagógusok irányításával folytatta tovább zenei tanulmányait is.

Érettségi után édesapja patikájában gyógyszerészgyakornok volt, ugyanakkor magántanuló a Zeneművészeti Főiskolán. Mivel a Főiskola II. osztályának szolfézs vizsgája egybeesett a gyakornoki tanfolyam záróvizsgájával, így a II. év anyagából csak részleges vizsgát tett. A sikeres gyakornoki vizsga után beiratkozott a Ferencz József Tudományegyetemre, és megkezdte egyetemi gyógyszerési tanulmányait. Mivel meggyőződése szerint nem tudta a zenei felsőfokú tanulmányokat és az egyetemet egyszerre kielégítő módon folytatni, zenei tanulmányainak búcsút mondott. 1935-ben szerezte meg gyógyszerészi diplomáját, még a régi rendszerű képzés keretében. Katonai szolgálata után 1937-ben approbációs vizsgát tett és negyedik generációs gyógyszerészként folytatta a gyógyszerészi hivatást. Ez időben Szegeden a Megváltó és az Orán-gyal gyógyszertárakban dolgozott. Ugyanebben az évben meghívást kapott az egyetem Szerves Kémiai Intézetébe, melyet akkor a világhírű professzor, *Szent-Györgyi Albert* felügyelőtanárnaként irányított. (Az I. sz. Kémiai Intézetnek, későbbi nevén Szerves Vegytani Intézetnek nem volt kinevezett igazgatója ezekben az években. Az előző igazgató, *Széki Tibor* ugyanis 1935-ben Budapestre kapott meghívást, utódát *Bruckner*

A fiatal Hofbauer (Háznagy) András

Győzőt pedig csak 1940-ben nevezték ki.) Háznagy András a nagy megtiszteltetést jelentő meghívásra nemet mondott, mert hazament édesapja patikájába, hogy idős szüleinek segítségére legyen. 1940-ben megkezdte doktori értekezésének kísérletes munkáját, melynek témája az *Urtica dioica* és az *Urtica urens* vércukor szintet befolyásoló hatásának vizsgálata volt. Ekkor még nem volt a gyógynövények tudományának külön tanszéke, a Gyógyszerismeret keretében oktaták ezt a diszciplínát. A Gyógyszerismeret a Gyógyszertani Intézethez tartozott (később, már a háború után önálló tanszék lett), és *Tukacs Sándor* oktatta. Az Intézetet *Jancsó Miklós* vezette, aki Háznagy András munkáját nagy figyelemmel kísérte és hatékonyan támogatta. Ez a téma már átvezet bennünket Háznagy András életének következő fontos fejezetéhez, a tudományos kutatómunkához.

A háború és a hadifogság viszontagságai után csa-

A Gyógynövény és Drogismereti Intézet dolgozói 1962-ben. Középen Novák professzor, mellette balról és jobbról Búzás és Háznagy adjunktusok. Látható a képen Szendrei Kálmán, Tóth László és Simon Lajos is.

ládót alapított, gyermekei születtek, Kiszomborban majd Makón patikában dolgozott. 1957-ben kezdődött életének új szakasza, *Novák István* professzor meghívására tanársegéd lett a Gyógyszerészi (később Gyógyszerésztudományi) Kar Gyógynövény és Drogismereti Intézetében.

Háznagy András kutatómunkája

Gazdag kutatómunkájának bemutatása – még címszavakban is – nehéz feladat. Már említést nyert, hogy doktori értekezésében a *csalán* tartalomanyagainak élettani hatásával foglalkozott. Egész munkásságát a természetes anyagok növénykémiai vizsgálatának szentelte. Intézeti pályafutásának kezdetén részt vett a *magyarországi kender* vizsgálatában, melynek célja annak tisztázása volt, hogy a hazánkban termesztett kenderfajták tartalmaznak-e kábító hatású anyagokat. Ezt követte az *Erysimum canescens* vizsgálata, majd a *Primula* gyökérnek, a *Cynanchum vincetoxicum* gyökerének, az *Ononidis radix*nak, valamint a *Plantago lanceolata* levelének vizsgálata. Fontos fejezete kutatómunkájának a *Frangulae cortex* és a *Chinae succirubrae cortex* hatóanyagainak kutatása. A növényi hatóanyagok izolálásához és szerkezetkutatásához új analitikai módszerekre volt szükség. Háznagy Andrásnak és munkatársainak jelentős érdemei vannak a kromatográfiai módszerek és a multiplikatív megoszláson alapuló eljárások bevezetésében és tökéletesítésében.

Fiatal munkatársaival – *Szendrei Kálmán, Tóth*

László – nagyszerű tudományos együttműködést, őszinte baráti kapcsolatot alakított ki. Szívesen kooperált más hazai kutatókkal is. Itt *Ferenczy Lajos* és *Kevei László* nevét említem meg. Eredményes külföldi együttműködést is szervezett, közös kutatásokat folytatott *Lutz Noverrel* (Német Tudományos Akadémia), prof. *J. Hözl*-el (Freiburgi Egyetem), prof. *G. Schnatzke*-vel (Bonni Egyetem) és *Jan Grzybek*kel (Krakkói Egyetem).

Életművének fontos része, hogy számos kiváló hallgatót gyűjtött maga köré, akiket nagy türelemmel és szeretettel vezetett be a tudományos kutatás rejtelmeibe. A teljesség igénye nélkül csak azokat a diákkörös hallgatóit említem meg név szerint, akikkel közös publikációi vannak: *Bula Ernő*, ifj. *Háznagy András*, *Hantos Mária*, *Makay*

Zsuzsanna, *Matejka Zsuzsanna*, *Maring Teréz*, *Nádházi Erika*, *Szél Mária*, *Szigeti József*.

Publikációinak listája 65 tételt tartalmaz, ezek zöme hazai szaklapokban közzé tett, kísérleti munka eredményeit tartalmazó dolgozat, de szép számmal vannak a listán átfogó, összefoglaló munkák, szakmapedagógiai és gyógyszerésztörténeti dolgozatok is. Természetesen fontos új eredményeit német és angol nyelvű vezető növénykémiai és farmakognózi szaklapokban közölte.

Nem készített listát tudományos előadásairól, de mi, kollégái, akik Vele egy időben dolgoztunk a Karon, tudjuk, hogy számos előadást tartott a Magyar Gyógyszerészeti Társaság megyei szervezetében és országos fórumain. Fontosnak tartotta tudománya népszerűsítését, ezért szívesen vállalt előadást a TIT megyei szervezetének előadó ülésin is.

Háznagy András oktató-nevelő munkája

Háznagy András elsősorban oktatónak vallotta magát, olyan oktatónak, akinek lelkiismereti kérdés, hogy a hallgatóknak minél nagyobb mennyiségű és korszerű tudást adjon át. „Nyitott szemű” gyakorlatvezető volt, mindig meglátta, hogy melyik hallgató igényel segítséget. Rendszeresen Ő tartotta a gyakorlati előkészítő előadásokat. Évek során tartott speciál kollégiumot a kromatográfiai módszerekről. Novák professzort számos alkalommal helyettesítette az elméleti előadásokon. 1976-78 között, az államközi megbízással Genfben tartózkodó Szendrei Kálmán professzor helyette-

Diákkörös hallgatói társágában

sítőjeként megbízott tanszékvezető volt. 1979-ben vonult nyugalomba. Bár a kémiai tudományok kandidátusa tudományos minősítést 1979-ben megszerelte, docensnek csak már nyugdíjas korában, 1984-ben nevezték ki. Mivel ekkor már nem volt főállású oktató csak címzetes egyetemi docens címet kapott.

Nem lenne teljes a kép, ha nem szólnánk Háznagy András kari megbízatásairól. A Kar első dékánja, *Dirner Zoltán* professzor Őt bízta meg a hallgatók feyelmi bizottságának elnöki tiszttel. Ezt a hálátlan funkciót empátiával, humánummal, de ugyanakkor következetes szigorral látta el 17 éven keresztül.

A 60-as évek elején jött létre a Karon a tanszéken kívüli nevelőmunka osztályfőnöki, csoportpatrónusi hálózata, melynek feladata az volt, hogy segítse a hallgatókat különböző kulturális és egyéb programok szervezésében, és legyen olyan fórum és személy, akihez a hallgatók gondjukkal-bajjukkal fordulhatnak. (A patrónusoknak minden évben írásbeli véleményt kellett készíteni a hallgató tanulmányi és KISZ munkájáról, személyiségük pozitív és negatív vonásairól, ez már nagyon hálátlan feladat volt.) A hálózat munkáját a Nevelési Bizottság fogta össze. Háznagy András két cikluson át osztályfőnök és 6 éven át a Bizottság elnöke volt. Háznagy András, mint a Bizottság elnöke, kezdeményezője volt a *Hallgatói Fórum* rendezvénynek. E rendezvény keretében fiatal vagy középkorú gyógyszerészeket hívott meg az elnök, akik beszámol-

tak életútjukról, főként arról, hogy az itt megszerzett tudást miként tudták hasznosítani pályájukon, és mit tennének másként, ha újra hallgatók lehetnének. Nem voltak haszontalanok ezek a beszélgetések.

A portré végére hagytam Háznagy András munkásságának azon elemét, amit egyedülállónak tartok. Komolyzenei kört szervezett a hallgatók számára, ahol igen magas színvonalú zenei ismeretterjesztés volt. A komolyzenei kör 15 éven át, 1962-től 1976-ig működött, és nagy intellektuális élményhez juttatta a hallgatókat. Erre a feladatra nem kérte fel senki, nem kapott megbízást a Kar vezetésétől, és semmilyen támogatásban sem részesült. Nyilvánvaló, hogy zeneművészeti tanulmányai és hatalmas zenei műveltsége tette alkalmassá erre a feladatra. Nagyon változatos volt a zenei estek tematikája. Jelentős hazai és külföldi zeneszerzők életművének ismertetése mellett helyet kaptak a különböző zenei műfajok, a hangszerekhez fűződő versenyművek is. A zenei illusztrációkat gazdag lemezgyűjteményéből válogatta ki. Arra is volt gondja, hogy az ismertetést a zenedarabok előtt hallgatók tartsák, ehhez bőséges irodalmat adott a vállalkozó hallgatóknak. Háznagy András tökéletesen megvalósította azt a fontos küldetést, hogy a hallgatóknak a szakmai ismeretek mellett kulturális ismereteket is kell kapni az egyetemeken. Számos hallgatónak itt volt az első találkozása a komolyzenével.

Háznagy András 1987-ben hunyt el, aki oktató és kutató munkáját mindig lelkiismeretesen, szorgalommal, érdeklődéssel, a legjobb tudása szerint végezte.

A szerző köszönetet mond Háznagné Radnai Erzsébetnek, hogy a Háznagy család értékes dokumentumaiba bepillantást nyerhetett.

E r ő s , I.: *András Háznagy was born 100 years ago*